

Рецензія на книгу *Біблійна герменевтика в метамодерністській атмосфері*

Biblical Hermeneutics in the Metamodern Mood: Understanding Differences in Interpretation and Theological Integration in Practice. By McGuire Seán M. W. Eugene: Pickwick Publications, 2024, 220 p., 21.86 USD; ISBN: 979-8385209026 (pbk).

Максим НЕСТЕЛЕСЬ

Донбаський державний педагогічний університет, Слов'янськ–Дніпро, Україна

ORCID: 0000-0002-9847-4831

У своїй монографії *Biblical Hermeneutics in the Metamodern Mood: Understanding Differences in Interpretation and Theological Integration in Practice* («Біблійна герменевтика в метамодерністській атмосфері: Розуміння відмінностей в інтерпретації та богословській інтеграції на практиці») Шон МакГвайр досліджує гострі дискусії щодо сексуальності та шлюбу, які відбуваються у сучасному християнстві, зокрема на прикладі Канадської баптистської спільноти (CBOQ). Автор відзначає, що ці суперечки не локальні, а характерні для багатьох конфесій: від розколу в Об'єднаній методистській церкві США до напружених дебатів у Англіканській спільноті. Причиною конфліктів є не лише розбіжності у висновках, а й різні підходи до тлумачення Біблії, культурні та богословські передумови.

Автор розглядає одне з найгостріших питань теперішнього християнського життя – ставлення до сексуальних і шлюбних стосунків, а також те, як різні конфесії та богословські течії інтерпретують біблійні тексти, пов'язані з цією проблемою. Починаючи проєкт у 2021 році, він помітив, що дебати в християнських спільнотах лише посилювалися. У Сполучених Штатах Об'єднана методистська церква пережила значний розкол саме через це питання. У Християнській реформатській церкві теж відбулася складна й конфліктна дискусія, в результаті якої традиційний погляд на шлюб піднісся до рівня «конфесійного» переконання, що стало серйозною подією в житті деномінації. У рамках Англіканської спільноти, особливо під час Ламбетської конференції 2022 року, гостро проявилися суперечності між єпископами Глобального Півдня та Заходу у трактуванні питань, пов'язаних із гомосексуальністю.

Спостереження за цими процесами зміцнили прагнення Макгвайра довести своє дослідження до завершення. Він зазначає, що в усіх наведених випадках учасники дискусій часто говорили «повз одне одного», тобто не чуючи опонентів, не усвідомлюючи складних герменевтичних і культурних чинників, які формували їхні позиції. Завданням автора було проявити ці механізми й запропонувати інструмент, який допоможе християнам і богословам глибше зрозуміти власну інтерпретативну практику. Основна мета проекту Макгвайра полягала в тому, щоб описати складність нинішніх богословських дебатів щодо сексуальності, зокрема у власному конфесійному контексті, а також розробити парадигму, яку могли б використовувати церква і практичні богослови для кращого розуміння й аналізу Біблії та її тлумачення.

Також Макгвайр спирається на оновлену модель Весліанського чотирикутника (автор пропонує називати його «Чотирикутною матрицею»), що складається з Писання, Традиції, Розуму та Досвіду, які він поєднує з ідеями метамодернізму. Втім, автор для визначення параметрів цього нового стилю / світогляду послуговується тільки теорією Т. Вермюлена і Р. ван дер Аккена, що суттєво спрощує його розуміння цієї концепції, адже натеper є понад десять підходів до визначення того, що таке «метамодерн». Макгвайр натомість використовує слово «метамодерний» як синонім слова «сучасний», що нині є поширеною хибною практикою. Крім того, постулюючи, що сучасна західна культура перебуває «між» модерном і постмодерном, він визначає її як таку, що характеризується «коливанням» між раціональним пошуком істини та критичною деконструкцією. Застосовуючи цю категорію до герменевтики, автор пропонує сприймати біблійне тлумачення не як вибір між автороцентричним і читачоцентричним підходами, а як динамічне поєднання різних полюсів. Дослідження цього «метамодерного коливання» виявило ключові відмінності у способах розуміння і застосування біблійних джерел. З'ясувалося, що традиційні та «підтримувальні» інтерпретатори мають дуже різні підходи до Писання, Традиції, Розуму та Досвіду, через що їм часто важко знаходити спільні точки дотику.

Макгвайр показує, що сучасні інтерпретатори «рухаються» між модерними і постмодерними підходами, особливо у сфері богословської інтеграції. Це породжує суттєві відмінності в акцентах: традиційні інтерпретатори зосереджуються на біблійній антропології, міжтекстових зв'язках і вірності традиції, а «підтримувальні» інтерпретації, навпаки, виходять із «текстів-звинувачень», розглядають їх у культурному контексті й визначають вірність через уникнення шкоди. Схожі відмінності простежуються і в ставленні до Розуму (об'єктивність vs інтерсуб'єктивність) та Досвіду (хто є Бог vs що Бог чинить). Через це сторони часто говорять «повз одна одну».

Задля компромісу автор пропонує «Парадигму трансформаційного читання» (*Transformative Reading Paradigm*) – підхід, що поєднує модерні та постмодерні контексти й дає змогу краще усвідомити власну герменевтичну практику. Він наголошує, що ця парадигма не усуває суперечок, але може сприяти більш зрозумілому та критичному діалогу щодо складних тем, таких як сексуальність,

богословська антропологія чи роль Писання у практичному богослов'ї. Ця парадигма ґрунтується на трьох вимірах: розпізнаванні себе, розпізнаванні Писання та інтеграції цих процесів у трансформаційний спосіб. Також ця парадигма об'єднує модерні й постмодерні установки, дозволяючи краще описати та зрозуміти, як відбувається біблійне тлумачення у «метамодерністській атмосфері». Автор наголошує, що ця модель не покликана остаточно розв'язати конфлікти (зокрема щодо сексуальності), але вона може посприяти тому, щоб різні деномінації чіткіше зрозуміли природу своїх розбіжностей і вели більш усвідомлений діалог. На його думку, ця парадигма має потенціал допомогти багатьом конфесійним традиціям краще усвідомити, що відбувається в дебатах щодо біблійного тлумачення, а відтак будувати критичний та послідовний взаємообмін думками стосовно суперечливих тем, зокрема гомосексуальності. Крім того, парадигма може допомогти зробити дебати щодо ролі Святого Письма у практичному богослов'ї більш чіткими й прозорими, створюючи простір для розуміння практичного богослов'я так, щоб підкреслити його об'єднувальну позицію щодо різних досліджень.

Також Макґвайр зосередив увагу на перспективах майбутніх досліджень: вивченні зміни поглядів вірян, ролі пасторської самоцензури, впливі фундаменталізму та історичних форм біблійної інтерпретації. Автор вважає, що глибше розуміння традиції, а також усвідомлення власних упереджень і богословських засновків є ключем до плідних дискусій у церкві.

Ця праця допомогла й самому досліднику краще зрозуміти власну інтерпретативну практику, важливість катехизму та богословської освіти, а також відновила цінність традиції та сформувала повагу навіть до опонентів. Підсумовуючи, він закликає до правильного, відповідального читання Писання, яке може трансформувати особистість і церковні спільноти, сприяючи глибшому пізнанню Бога.

Попри значні плюси, монографія має й певні недоліки. Насамперед – це вузький контекст, адже дослідження зосереджене майже виключно на канадських баптистах, що обмежує можливість узагальнень для ширшої християнської спільноти. За джерела дослідження Макґвайр узяв лише публічні тексти, а це виключило живу динаміку інтерв'ю чи спостережень, де могли б виявитися інші нюанси. Крім того, часом автор схильний до складної термінології, та й використання категорій метамодернізму може бути заважким для церковних практиків без філософсько-культурологічної підготовки. Важливим недоліком праці є також те, що автор, залишаючись у євангельському контексті, не розглядає ширше розмаїття герменевтичних традицій (православних, католицьких, ліберально-протестантських).

Однак загалом монографія Макґвайра, без сумніву, вагомий і оригінальний внесок у сучасне євангельське богослов'я. Вона демонструє, що інтерпретація Біблії – це не статичний процес пошуку «правильного сенсу», а динамічна практика спільного учнівства, яка формується на перетині культурних, богословських і особистісних чинників. Запропонована «Парадигма трансформаційного

читання» є корисним інструментом для опису й осмислення відмінностей між християнськими інтерпретативними практиками. Попри згадані обмеження, ця праця відкриває нові горизонти для практичного богослов'я, показуючи, як культурна теорія метамодернізму може взаємодіяти з богословською рефлексією. Вона буде цікава не лише науковцям, а й церковним лідерам, які прагнуть вести діалог у поляризованому світі. У цьому сенсі монографія МакГвайра є не просто академічним дослідженням, а й практичним ресурсом для Церкви, що шукає шляхи вірності Євангелію в умовах культурних і богословських напружень.

Maksym NESTELIEIEV

Donbas State Pedagogical University, Sloviansk–Dnipro, Ukraine

ORCID: 0000-0002-9847-4831

Надійшла до редакції / Received 30.08.2025

Прийнята до публікації / Accepted 04.11.2025